

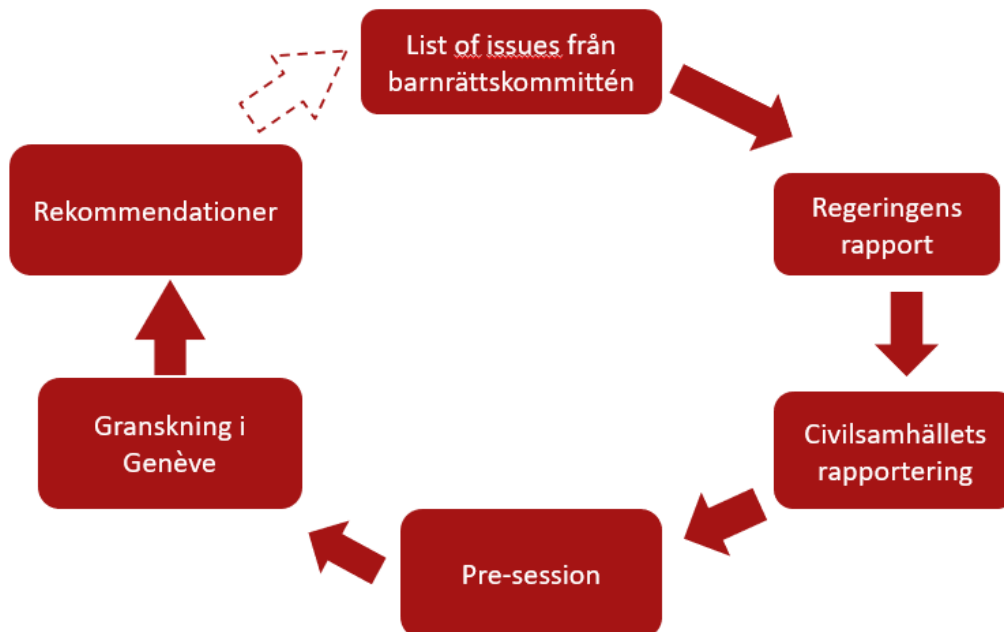
FN:s granskning av barnkonventionens efterlevnad

I barnkonventionen finns ett system för att granska hur staterna följer konventionen. Där framgår att en kommitté av 18 oberoende experter, FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) ska etableras. Staterna åtar sig att regelbundet rapportera om implementeringen av konventionen till kommittén. Enligt konventionen ska så ske vart femte år. På grund av den höga arbetsbelastningen hos kommittén, håller detta nu på att ändras till vart åttonde år.

Sverige har hittills granskats sex gånger – 1993, 1999, 2005, 2009, 2015 och 2023.

Rapporteringscykeln

Nu används ett förfarande för granskningen som kallas för ett förenklat förfarande. Det ser ut så här:

Den börjar med att kommittén skickar en lista med frågor till staten (*List of Issues Prior to Reporting - LOIPR*). Frågorna baseras på de rekommendationer staten fick förra gången. Men för att de ska vara så relevanta som möjligt har även [civilsamhället](#) och andra aktörer, som Barnombudsmannen, möjlighet att skicka in underlag och förslag på frågor.

[Regeringen](#) skickar därefter in en rapport som svarar på frågorna och efter det har vi i civilsamhället ytterligare en möjlighet att skicka in kompletterande information. Detta eftersom alla länder har en tendens att beskriva vad som är bra och ha mest fokus på lagar och myndigheter än på den praktiska tillämpningen av konventionen.

Därefter får vi i civilsamhället träffa kommittén i ett stängt möte som kallas pre-session. Där har vi möjlighet att muntligen ge mer information och kommittén ställer frågor där de vill förstå

mer om hur det fungerar i landet. På pre-session finns det också möjlighet för kommittén att träffa barn som varit med i rapporteringsprocessen.

Först därefter träffar kommittén regeringen för en så kallad konstruktiv dialog, där kommittén ställer en mängd frågor om dess arbete. Därefter kommer kommittén med sina sammanfattande slutsatser och rekommendationer (*concluding observations*), som staten förväntas arbeta med till nästa granskning.

Rekommendationerna

De sammanfattande slutsatserna och rekommendationerna brukar börja med att kommittén berömmar landet för de framsteg som gjorts sedan förra granskningen. Sverige fick till exempel beröm för att vi gjort barnkonventionen till lag sedan den förra granskningen. Därefter går kommittén igenom de olika områdena som de delat upp konventionen i och uttrycker oro för vissa delar och ger rekommendationer om hur landet kan göra för att komma åt orosområdena.

Rekommendationerna är inget annat än just rekommendationer. Det betyder att de inte är juridiskt bindande för staterna att följa, utan man kan välja om man vill göra det. Att det är experter från FN som ger rekommendationerna ger dock tyngd och det finns en stark moralisk skyldighet att i alla fall beakta dem.

Rekommendationerna är skrivna till staten, vilket många tolkar som regeringen och riksdagen. Men, eftersom Sverige har decentraliserat så mycket makt till kommuner, regioner och andra myndigheter bör även dessa beakta rekommendationerna och arbeta med dem. I den senaste granskningen var det dessutom flera rekommendationer som i princip är riktade direkt till den lokala eller regionala nivån.

Rädda Barnens medverkan i rapporteringscykeln

Granskningen som FN genomför är ett viktigt påverkansverktyg för Rädda Barnen, eftersom det är oberoende experter från FN som ger rekommendationer till Sverige om fortsatt arbete. Rädda Barnen har därför från första gången Sverige granskades varit aktiva i processen. Det har sett lite olika ut – ibland har vi gått ihop med andra organisationer, men oftast har vi skickat in egna rapporter. Sedan granskningen 2005 har vi också skickat en delegation av medlemmar till Genève för att vara med vid utfrågningen av regeringen, vilket har bidragit mycket positivt till det lokala påverkansarbetet.

Vid den senaste granskningen valde Rädda Barnen att gå samman med 30 andra organisationer och lämna in en gemensam rapport. Arbetet koordinerades och finansierades av Unicef. Arbetet mynnade ut i två rapporter – huvudrapporten som bestod av en rapport från barn, och en bilaga med analys av organisationerna. Barnrapporten – Hör barnens röst – togs fram genom att organisationerna genomförde konsultationer med sammanlagt 120 barn. 12 av dessa träffades sedan och tog fram en gemensam rapport. Allt i denna rapport är bestämt av barnen. Några barn var även med och träffade kommittén under pre-session och satt med och lyssnade när regeringen frågades ut. Barnens rapport och det de förde fram muntligt fick stort genomslag under dialogen mellan regeringen och kommittén, och syns även i vilka rekommendationer Sverige fick, inte minst när det gäller rekommendationer som rör rasism och diskriminering.

Sverige granskas även av andra kommittéer

Inom FN finns, förutom barnkonventionen, ytterligare åtta kärnkonventioner om mänskliga rättigheter. [Sverige har ratificerat sex av dessa:](#)

- Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen)
- Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (MR-konventionen)
- Konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CAT)
- Internationell konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD)
- Konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW)
- Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD)

Alla dessa konventioner har liknande granskningssystem som barnkonventionen har. Rädda Barnen har mer och mer börjat delta i dessa processer också. Detta eftersom rättigheterna i dessa konventioner också berör barn, samt att det kan bli ett allt tyngre påverkansverktyg om det är flera kommittéer som ger Sverige liknande rekommendationer.

Under 2024 var Rädda Barnen med i rapporter som samordnades av civilsamhället när Sverige granskades av [ESK-kommittén](#) och [Funktionsrättskommittén \(CRPD\)](#). Såväl [ESK-kommittén](#) som [Funktionsrättskommittén](#) kom med rekommendationer av vikt för Rädda Barnens arbete. Under 2025 kommer Rädda Barnen skicka in en rapport till rasdiskrimineringskommittén (CERD).

Sverige granskas även vart femte år av FN:s råd för mänskliga rättigheter (MR-rådet), som består av olika stater. Denna granskning heter [Universal Periodic Review \(UPR\)](#), och här granskas alla länder utifrån alla sina åtaganden vad gäller mänskliga rättigheter. Det är stater som granskar varandra, och landet som får rekommendationer kan välja att acceptera eller notera rekommendationerna. Om ett land accepterar en rekommendation, så innebär det att staten godkänner den och åtar sig att genomföra den innan nästa granskning.

Sverige granskas för fjärde gången i maj 2025. Rädda Barnen har bidragit till en gemensam rapport från civilsamhället samt även skickat in en egen rapport.

